

3

O CRUZAMENTO INDUSTRIAL EN GANDERÍAS DE VACÚN DE LEITE

Autores artigo orixinal: M. López Luaces, A. Fernández Fernández, C. Calvo Santalla e R. Fouz Dopacio

En: *Afriga*, nº 123, pp: 73-82, 2016

As explotacións de gando vacún de leite poden valorizar os produtos obtidos das femias frisoas mediante o cruzamento industrial con touros de aptitude cárnica, polo maior valor de mercado dos becerros cruzados e a maior facilidade para a súa venda. Así, os descendentes das femias de menor mérito xenético, produtivo ou con problemas sanitarios (por exemplo, neosporose) non deberían utilizarse na recría, e son candidatas a este tipo de cruzamentos. Os animais de cruzamentos industriais teñen maior precocidade (transmitido pola raza Frisoa da súa nai) e un maior rendemento dos canais, tanto en cantidade como en calidade, que se transmite grazas á raza paterna de aptitude cárnica. No ano 2016 este tipo de cruzamentos representou entre o 15 e o 20% das inseminacións da poboación frisoa de Galicia, unha tendencia que se mantén á alza.

Nun estudo realizado sobre datos recollidos por Africor (Lugo) entre 2009 e 2014 analizáronse sete caracteres en 1.288 descendentes de touros de sete razas cárnicas utilizados en 418 granxas da provincia de Lugo. Os touros pertencían principalmente ás razas Frisoa, Azul Branco Belga, Limousin e Rubia Galega, con datos marxinais de Cachena, Salers e un híbrido carniceiro. Os caracteres que se estudaron foron a facilidade ao parto, conformación dos xatos obtidos, peso ao nacemento, perímetro torácico, ratio peso ao nacemento/perímetro torácico, duración da xestación e cor da capa do xato.

O obxectivo de incluír sementais de raza Frisoa no estudo era poder contrastar a información das variables que cómpre considerar cos cruzamentos con pais de razas cárnicas, ademais de conseguir unha maior conectividade entre os rabaños polo feito de usar sementais comúns en distintas ganderías.

Entre as principais conclusións que se puideron extraer viuse que o sexo do becerro, o número de partos ou a idade da vaca no momento de parir e a duración da xestación teñen relación directa coa conformación e o peso da cría ao nacemento, ademais da raza paterna utilizada na inseminación.

O **sexo do becerro** inflúe claramente no peso ao nacemento e no perímetro torácico, así como na conformación dos animais. Neste sentido, os partos dos que se obteñen machos adoitan ser máis problemáticos polo seu maior tamaño e peso, e tamén acostuman correlacionarse cunha maior duración da xestación. En termos medios, sen ter en conta ningún outro parámetro, no estudo realizado viuse que os machos tiñan uns 4 kg máis de peso que as femias ao nacemento (49,46 kg vs. 45,50 kg) e as crías de partos simples resultaron de peso netamente superior (47,96 kg) fronte ás de partos dobres (38,98 kg).

A **raza paterna** en cruzamento industrial con vacas frisoas ten unha grande influencia sobre a facilidade ao parto e o peso ao nacemento ou á conformación do becerro. Así, neste estudo, ata o 86,51% dos partos procedentes da raza Rubia Galega foron sen axuda ou con axuda lixeira, un dato moi similar ao obtido para a raza Limousin (86,86%). Resulta chamativo como no caso das vacas das que non se vai obter recría para a seguinte xeración se produce un nesgo na raza paterna de elección segundo o número de partos da vaca. Así, no primeiro parto a raza de semental preferentemente utilizada é o Frisón; nas de segundo parto as proporcións son similares para sementais Frisóns, Rubios Galegos e Limousin; e os touros destas dúas últimas razas pasan a ser os máis usados no terceiro parto e posteriores.

Igualmente, o ratio peso ao nacemento/perímetro torácico, a duración da xestación ou a cor da capa están claramente condicionados pola

raza paterna, aínda que non nos pararemos neste último carácter pola súa menor importancia dende o punto de vista económico.

A **dificultade ao parto** tamén ten unha importante relación co sexo da cría (máis complicada nos machos), co peso ao nacemento, coa conformación do becerro e coa duración da xestación, tal e como cabería esperar, con correlacións positivas, de modo que a medida que se incrementan as puntuacións para estes caracteres, tamén o fai a probabilidade de ter un parto difícil.

Nunha catalogación da **conformación** da cría en tres niveis (regular, normal e bo), as crías resultantes do cruzamento con pai Rubio Galego alcanzaron nun 40% a máxima categoría, mentres que o cruzamento co Limousin só representou o 27,97%. A maior porcentaxe desta categoría nas crías descendentes de pai Azul Branco Belga (46,59%) tiña a contrapartida dun maior risco de partos complicados.

O **peso ao nacemento** dos becerros obtidos de cruzamento con Rubio Galego foi practicamente idéntico ao obtido para o Limousin (48,28 vs. 48,30), superiores ao do Frisón (44,59 kg), pero

inferiores aos obtidos para o pai Azul Belga (51,12 kg).

Posto que non sempre se dispón dos medios necesarios para realizar a pesada e determinar con exactitude o peso ao nacemento dun becerro, resulta interesante utilizar fórmulas que permitan estimar o peso a partir de medidas corporais fáciles de tomar, de aí que o perímetro torácico (medida, expresada en centímetros, do perímetro do tórax tomado por detrás das extremidades anteriores) ou o ratio peso ao nacemento/perímetro torácico resulten de grande interese e se poida extrapolar para elas todo o que se reflicte para o peso ao nacemento.

A **duración da xestación** resultou moi similar nos animais procedentes de cruzamentos con Limousin (284,7 días) e Rubia Galega (284,1 días), e foi superior en 3 días respecto aos de Azul Branco Belga (281,44 días). Un incremento da duración da xestación supón un aumento do peso da cría ao nacemento, o que comporta un maior risco de dificultade ao parto. Ademais, unha maior duración da xestación supón un aumento do tempo durante o cal a vaca se mantén improdutivo, polo que debe avaliarse se compensa o maior valor da cría respecto da perda de días de produción leiteira e dun maior risco

Femia cruzada Rubia Galega x Frisón

Os xatos obtidos con cruzamentos industriais son un valor engadido nas granxas dedicadas á produción de leite.
(Foto Transmedia)

de parto distócico. Tamén é salientable como a duración da xestación media se incrementa a medida que aumenta a idade da nai ata o noveno parto (acadando os 284,38 días de media para a poboación de estudo), a partir do que se produce un punto de inflexión e diminúe a súa duración.

Os primeiros partos dunha vaca prodúcense cun animal física e bioloxicamente inmaduro, onde os nutrientes consumidos se reparten entre a lactación, o mantemento do animal, a xestación e o propio crecemento da vaca, de aí que as crías de vacas novas sexan normalmente máis pequenas ao nacemento e á desteta. A medida que aumenta o número de partos da vaca e a súa idade, tamén o fai o peso da cría ao nacemento, ademais de que esta adquire unha mellor conformación, debido a que se van producindo cambios fisiolóxicos nas reprodutoras e van desenvolvendo un maior tamaño corporal. Así, as crías das vacas do primeiro parto tiveron pesos medios de 41,70 kg, mentres que as de segundo parto tiveron unha media de 43,87 kg e nas de tres ou máis partos alcanzáronse os 48,25 kg de media.

Hai que ter en conta que existe unha gran variabilidade nos resultados obtidos para diferentes touros dentro de cada raza, polo que o gandeiro debe, dentro da súa raza de elección, seleccionar os mellores sementais que lle ofrece o mercado para acadar os obxectivos previstos. Ademais, os datos que aparecen nos catálogos de sementais son para unha raza pura e non son extrapolables ao cruzamento industrial. Por outra banda, é preciso programar axeitadamente as necesidades de recría na explotación para que o uso do cruzamento industrial supoña unha vantaxe económica e non condicione a reposición. O seme sexado pode reducir as femias precisas para obter a reposición.

Como conclusión final, pode afirmarse que a utilización de razas paternas de aptitude cárnica en cruzamento industrial con vacas frisoas pode supoñer un valor engadido para as explotacións de vacún de leite polo maior valor das crías obtidas, sempre que esta práctica non incremente a porcentaxe de partos distócicos nin un alongamento da xestación. 🌿